

OTTESSA MOSHFEGH

EILEEN

Traducere din limba engleză

IRINA BANDRABUR

Otessa Moshfegh este o autoare americană născută în Boston, Massachusetts. Moshfegh scrie frecvent pentru *Paris Review*, în care i-au apărut șase povestiri începând din 2012. În 2014 a publicat o nuvelă, *McGlue*, iar în 2015, romanul *Eileen*. Cartea s-a bucurat de recenzii favorabile, iar în 2016 a fost nominalizată la Man Booker Prize, a fost finalistă la National Book Critics Circle Award și a primit PEN/Hemingway Award. În 2017 i-a apărut o colecție de povestiri intitulată *Homesick for Another World*, iar în 2018, romanul *My Year of Rest and Relaxation*.



LITERA®

București
2019



Eileen

Ottessa Moshfegh

Copyright © 2015 Ottessa Moshfegh

Ediție publicată pentru prima dată
în SUA în 2015 de Penguin Press,
un imprint al Penguin Random
House LLC



Carte Pentru Toți este parte
a Grupului Editorial Litera
O.P. 53; C.P. 212, sector 4,
București, România
tel.: 021 319 63 93; 0752 101 777

Eileen

Ottessa Moshfegh

Copyright © 2017, 2019
Grup Media Litera
pentru ediția în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Ovidiu Șerban
Corector: Ioana Patriche
Copertă: Flori Zahiu
Tehnoredactare și prepress:
Ofelia Coșman

Descrierea CIP a Bibliotecii
Naționale a României
MOSHFEGH, OTTESSA
Eileen / Ottessa Moshfegh; trad. din
lb. engleză: Graal Soft – București:
Litera, 2019

ISBN 978-606-33-4083-3

I. Bandrabur, Irina (trad.)

821.111

În primăvara anului 1964, la finalul acelui decembrie în care s-a desfășurat o săptămână de proteste și de luptă împotriva regimului comunist, în România, în urma căreia au murit peste 100 de persoane, în aproape 100 de orașe și sate, au fost închisuri și urmăriți de poliție, au fost răniți și morți în urma luptelor cu forțele de ordine, în urma unor mă-

rcări și de luptă împotriva regimului comunist, în urma căreia au murit peste 100 de persoane, în aproape 100 de orașe și sate, au fost închisuri și urmăriți de poliție, au fost răniți și morți în urma luptelor cu forțele de ordine, în urma unor mă-

— 1964 —

Arătam ca o fată pe care te-ai așteptă să o vezi într-un autobuz citind o carte legată în pânză, luată de la bibliotecă, o carte despre plante sau de geografie, purtând, poate, o plasă peste părul castaniu-deschis. M-ai fi putut lua drept o elevă la școala sanitară sau o dactilografă, mi-ai fi putut remarca mâinile nervoase, bătaia din picior, buza mușcată. Nu arătam cu nimic ieșit din comun. Mi-e ușor să mi-o imaginez pe această fată, o versiune ciudată, Tânără și sfioasă a mea, cu o poșetă banală din piele sau mâncând dintr-o punguță cu arahide, răsucind între degetele înmănușate fiecare arahidă, sugându-și obrajii, holbându-se îngrijorată pe fereastră.

Lumina soarelui de dimineață scotea în evidență puful subțire de pe chipul meu, pe care încercam să îl acopăr cu pudră compactă, o nuanță puțin prea rozalie pentru tenul meu palid. Eram slabă, cu o siluetă colțuroasă, aveam mișcările smucite și temătoare, ținuta, țeapănă. Fața mi-era plină de mici cicatrice de la acnee, estompând orice placere sau neburie care se ascundea sub învelișul acela rece de New

England. Dacă aş fi purtat ochelari, aş fi putut trece drept inteligentă, dar eram prea pripită ca să fiu cu adevărat intelligentă.

Te-ai fi așteptat din partea mea să mă bucur de liniștea încăperilor închise, să mă regăsesc în tăcerea absolută, cu privirea care să parcurgă încet hârtia, pereții, draperiile grele, gândurile niciodată trecând de la ceea ce descopereau ochii – carte, birou, copaci, persoane. Dar detestam tăcerea. Detestam liniștea. Uram aproape totul. Aproape tot timpul eram nefericită și furioasă. Încercam să mă controlez și asta nu mă făcea decât să mă simt și mai ciudat, mai nefericită și mai furioasă. Eram ca Ioana d'Arc sau ca Hamlet, dar născută în viața greșită – viața unui nimănui, un copil al nimănui, invizibil. Nu există cuvinte mai potrivite pentru a o spune: pe atunci nu eram eu însămi. Eram altcineva. Eram Eileen.

Iar pe atunci – asta se întâmpla acum cincizeci de ani – eram o mironosiță. Uită-te la mine doar: purtam fuste de lână groasă care îmi veneau mai jos de genunchi, ciorapi groși. Mereu îmi încheiam nasturii de la bluză și de la jachetă până sus de tot. Nu eram o fată care intorcea priviri. Dar nu era nimic cu adevărat în neregulă sau teribil la înfățișarea mea. Eram Tânără și drăguță, obișnuită, cred eu. Însă la acea vreme credeam că sunt cea mai rea – urâtă, dezgustătoare, nepotrivită pentru această lume.

Aflată într-o asemenea stare, îmi părea ridicol să atrag atenția asupra mea. Rareori purtam bijuterii, niciodată nu mă parfumam și nici nu îmi făceam

unghiiile cu ojă. O vreme am purtat un inel cu un mic rubin. Fusese al mamei.

La finalul acelui decembrie s-au scurs ultimele zile ale mele în rolul acestei micuțe și furioase Eileen, în orașul groaznic de rece unde m-am născut și am crescut.

Iarna adunase un strat de peste un metru de zăpadă. Stătea înverșunată în fiecare curte, se strânsese la buza fiecărui pervaz de la parter, ca o inundație.

În timpul zilei, stratul de zăpadă de deasupra se topea, iar fleșcăraia din jgheaburi se mai scurgea puțin și îți aduceai aminte că din când în când viața era veselă, că soarele strălucea. Dar până după-amiază, soarele dispărea și totul îngheța din nou, iar zăpada se acoperea de un strat atât de gros de gheață, încât noaptea putea să susțină greutatea unui adult.

În fiecare dimineață aruncam sare din găleata din fața ușii pe aleea îngustă de la verandă până în stradă. De căpriorii de deasupra ușii atârnau țurțuri, iar eu stăteam acolo și îmi imaginam cum se rup și îmi străpung sânii ca niște săgeți, cum îmi trec prin carne fragedă a umerilor ca niște gloanțe sau îmi despică în bucăți creierul. Trotuarul fusese curățat de vecinii de alături, o familie în care tatăl meu nu avea încredere pentru că erau luterani, iar el era catolic. Dar el nu avea încredere în nimeni. Era temător și nebun, cum sunt toți bețivii bătrâni. De Crăciun, acei vecini luterani lăsaseră un coș de răchită alb, plin cu mere ceruite și împachetate în celofan, o cutie cu bomboane de ciocolată și o sticlă de vin de Xeres în

față ușii. Îmi aduc aminte că pe felicitare scria „Să fiți Ramândoi binecuvântați”.

Cine știa cu adevărat ce se întâmpla în casă în timp ce eu eram la serviciu? Era o clădire colonială din lemn cu două etaje și cu zugrăveală roșie coșcovită. Mi-l imaginez pe tata sorbind din vinul de Xeres, în spiritul Crăciunului, aprinzând un trabuc vechi la aragaz. E o scenă amuzantă. În general el bea gin. Ocazional, bere. După cum spuneam, era bețiv. Un om simplu, în felul acesta. Când se întâmpla ceva, era foarte ușor de distras și de potolit: nu trebuia decât să-i dau o sticlă și să ies din cameră. Desigur că obiceiul lui cu băutura a fost pentru mine, ca Tânără, o povară în plus. Mă făcea să fiu foarte tensionată și iritată. Așa se întâmplă când cineva locuiește cu un alcoolic. În acest sens, povestea mea nu este unică. De-a lungul anilor am locuit cu mulți bărbați alcoolici și fiecare m-a învățat că este inutil să te îngrijorezi, că nu are rost să te întrebi de ce, că e sinucidere curată să încerci să îi ajuți.

Ei sunt cine sunt, de bine, de rău. Acum locuiesc singură. Fericită. Chiar voioasă. Sunt prea bătrână să mă preocupe problemele altora. Și nu îmi mai pierd timpul gândindu-mă atât de mult la viitor, să îmi fac griji despre lucruri care încă nu s-au întâmplat. Dar când eram Tânără, mereu îmi făceam griji, nu doar în legătură cu viitorul meu, cât mai ales în legătură cu tatăl meu – cât mai are de trăit, ce ar fi în stare să facă, ce o să găsesc acasă când ajungeam seara de la serviciu.

Nu aveam o casă foarte drăguță. După ce a murit mama, nu i-am sortat lucrurile și nici nu le-am pus deoparte, nu am rearanjat niciodată nimic și, dacă ea nu mai era să facă curat, casa era murdară și prăfuită și plină de decorațiuni inutile și aglomerată de lucruri, lucruri, lucruri peste tot. Și cu toate astea aveam senzația că este o casă complet goală. Era ca o casă abandonată, cu proprietarii care au fugit într-o noapte ca evreii sau ca țiganii. Nu prea foloseam camera mică, sufrageria sau dormitoarele de la etaj. Pur și simplu totul stătea acolo și se umplea de praf – o revistă deschisă pe brațul canapelei de ani de zile, o bombonieră plină cu furnici moarte. Îmi aduc aminte de ea ca de fotografile acelea cu case din desert distruse de teste nucleare. Cred că vă puteți imagina și singuri detaliile.

Ei dormeam la mansardă, pe o saltea cumpărată de tatăl meu în urmă cu un deceniu pentru o excursie estivală cu cortul în care până la urmă nu a mai mers.

Mansarda era un loc rece, prăfuit și neterminat, unde mă retrăsesem după ce mama se îmbolnăvise. Mi-era imposibil să mai dorm în camera mea din copilărie, care se afla lângă dormitorul ei. Toată noaptea se väita, plângea și îmi striga numele. În mansardă era liniște.

Acolo sus nu ajungea prea mult zgomot de la etajele de mai jos ale casei. Tatăl meu avea un fotoliu pe care îl târâse din camera mică în bucătărie. El acolo dormea. Era genul de fotoliu care se lăsa pe spate la acționarea unei manete, o caracteristică încântătoare la vremea achiziției. Dar maneta nu mai

funcționa. Chestia ruginise într-o poziție de repaus permanent. Totul din casă era ca acel fotoliu – soios, stricat și înghețat.

Îmi aduc aminte că îmi plăcea că iarna soarele apunea atât de devreme. La adăpostul întunericului mă simțeam cumva alinată. Însă tata se temea de întuneric. Asta poate să sună ca o ciudătenie duioasă, dar nu era. Noaptea obișnua să aprindă aragazul și cuptorul, să bea și să privească flăcările albastro pâlpâind sub lumina slabă de deasupra. Spunea mereu că-i e frig. Și cu toate astea, se îmbrăca foarte subțire. Într-o seară anume – îmi voi începe povestea de aici – l-am găsit stând desculț pe scări, bând vinul de Xeres, cu mucul unui trabuc între degete.

– Biata Eileen, mi-a spus el sarcastic când am intrat pe ușă.

Era foarte disprețitor față de mine, mă considera jalnică și neattractivă și nu se sfia să-mi spună asta. Dacă fanteziile mele din acele vremuri ar fi devenit vreodată realitate, într-o bună zi l-aș fi găsit împrăștiat pe jos, la baza scărilor, cu gâtul rupt, dar încă respirând. „Era și timpul“, aş fi spus cu cel mai plăcăsitor de care aş fi fost în stare, aplécându-mă deasupra trupului său muribund. Deci, da, îl uram, dar eram foarte supusă. În casă eram doar noi doi – eu și tata. Am o soră, încă în viață din câte știu eu, dar nu am mai vorbit cu ea de peste cincizeci de ani.

– Bună, tata, i-am spus, trecând pe lângă el pe scări.

Nu era un bărbat masiv, dar era lat în umeri și cu picioare foarte lungi, ceea ce îi dădea un aspect maiestuos. Părul cărunt și subțire i se zburlea și și-l

pieptăna pe spate. Chipul său părea cu zeci de ani mai bătrân decât în realitate, și avea o expresie de scepticism uimit și permanent dezaprobatore. Privind retrospectiv, pot spune că aducea mult cu băieții din închisoarea unde lucram eu – sensibil și furios. Indiferent de cât bea, mâinile îi tremurau mereu. Întotdeauna își freca bărbia, care era roșie, retrasă și ridată. Trăgea de ea la fel cum ai mângâia pe cap un băiețel și i-ai spune că e un strengar. Singurul regret în viață, susținea el, era că, oricât de mult își dorise, nu putuse să-și lase și el o barbă adevărată. Așa era el – plin de regrete, arogant și în același timp lipsit de logică.

Nu cred că și-a iubit vreodată copiii. Faptul că purta verigheta chiar și după mulți ani de la moartea mamei sugera că măcar pe mama o iubise întru câtiva. Dar bănuiesc că era incapabil de dragoste, de dragoste adevărată. Era un personaj crud. Până acum nu am reușit să îl iert, altfel decât imaginându-mi că părinții lui îl băteau în copilărie. Nu este metoda perfectă, dar funcționează.

Aceasta nu este o poveste despre cât de crud era tatăl meu, ca să fiu clară. Rostul aici nu este deplângerea cruzimii sale. Dar îmi aduc aminte de acea zi pe scări, de cum a tresărit când s-a întors să mă privească, de parcă i se făcea rău când mă privea. Eu stăteam sus, în capătul scărilor și mă uitam în jos.

– Te duci din nou afară... la Lardner's, a mărăit el.

Lardner's era magazinul de băuturi din cealaltă parte a orașului. A lăsat din mâna sticla goală de vin, care s-a rostogolit pe scări, treaptă cu treaptă.

Acum sunt foarte rezonabilă, chiar pașnică, dar pe atunci eram ușor de înfuriat. Solicitarile tatălui meu de a-i satisface doleanțele ca o servitoare sau ca o femeie de serviciu erau constante. și eu nu eram genul de fată care să refuze pe nimeni.

- Bine, am spus eu.

Tata a mormăit și a pufăit din mucul de trabuc.

Când eram deranjată, mă alinam preocupându-mă de înfâțișarea mea. De fapt, eram obsedată de felul în care arătam. Am ochii mici și verzi și – mai ales pe atunci – nu vedeam în ei prea multă bunătate. Nu sunt una dintre acele femei care încearcă mereu să mulțumească pe toată lumea. Nu sunt atât de strategic.

Dacă pe atunci mă vedea cu o agrafă în păr și cu haina mea de lână gri, de culoarea şobolanului, te-ai fi aşteptat să fiu doar un personaj minor în această saga – conştincioasă, echilibrată, anostă, ştearsă. De la distanță arătam ca un suflet timid și bland, și uneori chiar îmi doream să fiu aşa. Dar adesea înjuram și mă înroşeam și începeam să transpir, iar în acea zi am trântit uşa, lovind-o cu toată talpa pantofului, aproape scoțând-o din balamale. Arătam atât de plăcitor, de fără viață, imună și neafectată, dar de fapt eram mereu furioasă, clocoteam, gândurile îmi vviau, mintea era ca a unui ucigaș. Mi-era ușor să mă ascund în spatele măștii plăcitorice pe care o purtam, tot lâncezind. Eu chiar credeam că îi păcăleam pe toți. și de fapt nu citeam cărți despre flori sau economia gospodăriei. Îmi plăcea cărțile despre lucruri groaznice – crime, boală, moarte. În minte că am ales odată cea mai groasă carte din biblioteca publică, o cronică a

medicinei egiptene antice, ca să studiez practica macabru prin care celor morți li se scotea creierul prin nas, trăgând de el ca dintr-un scul de ată.

Îmi plăcea să îmi imaginez creierul meu aşa, încalcit în cutia craniană. Ideea că creierul meu putea să fie descălcit, îndreptat și astfel reașezat într-o stare de pace și sănătate era o fantzie care îmi aducea alienare. Adesea simteam că în creierul meu era ceva aşezat greșit, o problemă atât de complicată încât doar o lobotomie o putea rezolva – că aş avea nevoie de o minte nouă sau de o viață cu totul nouă. Puteam să fiu foarte melodramatică în felul cum mă autoapreciam. În afară de cărți, mă delectam citind *National Geographic*, care îmi era livrată acasă prin poștă. Acesta era un adevărat lux și mă făcea să mă simt foarte specială. Mă fascinau articolele care descriau credințele naive ale popoarelor primitive. Ritualurile sângheroase, sacrificiile umane, toată acea suferință fără rost. Ai putea spune că eram sumbră. Visătoare. Dar nu cred că aveam din fire inima atât de împietrită. Dacă m-aș fi născut într-o altă familie, aş fi putut deveni o persoană care acționează și se simte perfect normal.

Adevărul fie spus, eram lacomă după pedepse. Nu mă deranja foarte mult faptul că tatăl meu mă dirija. Mă înfuriam și, da, îl uram, dar furia dădea vietii mele un fel de scop, iar toate comisioanele lui omorau timpul. Așa îmi imaginam că este viața. O sentință lungă în care doar aştept să treacă timpul.

În seara aceea, când am ieșit din baie, am încercat să par tristă și epuizată. Tatăl meu a mormăit

nerăbdător. Eu am oftat și am luat banii pe care îi ținea întinsă în mâna. Mi-am pus din nou haina și mi-am încheiat nasturii. Eram ușurată că aveam încotro să mă duc, o modalitate de a face să treacă orele serii, și alta decât a mă fătai de colo colo prin mansardă sau de a-l privi pe tata cum bea. Nimic nu îmi făcea mai mare plăcere decât să ies din casă.

Dacă la ieșire aş fi trântit tare ușa de la intrare, aş cum eram tentată, cu siguranță unul dintre țurțurii aceia de deasupra s-ar fi desprins. Mi-am imaginat cum ar fi trecut pe lângă clavicula mea și m-ar fi înjunghiat direct în inimă. Sau, dacă mi-aș fi lăsat capul pe spate, poate că mi-ar fi pătruns prin gât, trecând prin centrul inutil al trupului meu – îmi plăcea să îmi închipui aceste lucruri –, continuând prin intestinele mele și, în final, străpungându-mi zonele intime ca un pumnal de gheăță. Pe atunci aşa îmi imaginam anatomia mea, creierul ca un ghem încâlcit, trupul ca un vas gol, părțile intime ca un fel de țară complet străină.

Dar desigur că am fost atentă când am închis ușa. De fapt, nu voiam să mor.

De când tatăl meu nu mai era în stare să șofeze, eu conduceam vechiul lui Dodge. Adoram mașina aceea. Era un Coronet cu patru uși, verde mat, plin de zgârieturi și urme de bușituri. Podelele ruginise-ră din cauza anilor de expunere la gheăță și sare. În torpedoul mașinii țineam un șoarece de câmp mort pe care îl găsimem într-o zi pe verandă, făcut ghem. Îl luam de coadă și îl învârteam prin aer, apoi îl vâram înapoia în torpedou, împreună cu o lanternă stricată,

o hartă cu autostrăzile din New England, câteva monede oxidate. În acea iarnă, din când în când, mai trăgeam cu ochiul spre șoarece, îi verificam stadiul invizibil de descompunere în frigul năprasnic. Cred că într-un fel mă făcea să mă simt puternică. Un mic totem. Un talisman norocos.

Afară testam temperatura cu vârful limbii, o scoteam în vântul înțepător până mă durea. În acea noapte trebuie să fi scăzut sub minus zece grade. Mă durea până să și respir. Dar preferam vremea rece celei calde. Vara eram neliniștită și irascibilă. Aveam eruptions pe piele, trebuia să fac băi reci. Stăteam la biroul meu din închisoare fluturând energetic un evantai în fața mea. Nu îmi plăcea să transpir în fața altor oameni. Găseam această dovdă de senzualitate dezgustătoare și indecentă. În mod asemănător, nu îmi plăcea să dansez sau să practic sporturi. Nu ascultam Beatles și nici nu mă uitam la Ed Sullivan la televizor. Nu eram interesată de distracții și de popularitate pe atunci. Preferam să citesc despre vremuri antice, despre tărâmuri îndepărivate. Cunoștințele despre orice nouă sau tendință mă făceau să mă simt doar ca o victimă a izolării. Dacă evitam deliberat toate astea, puteam să cred că dețineam controlul.

Mi se făcea rău când conduceam Dodge-ul. Știam că e ceva în neregulă cu eșapamentul, dar la acel moment nu mă puteam gândi la înfruntarea unei asemenea probleme. Într-un fel îmi plăcea când trebuia să cobor geomurile, chiar și când era frig. Credeam că eram foarte curajoasă. Dar chiar mă temeam că, dacă mă plângeam în legătură cu mașina, îmi va fi